

Gemeente Rotterdam
Gemeenteraad
d.t.k.v. de Griffie
Coolsingel 40
3011 AD ROTTERDAM

datum
11 januari 2018

ons kenmerk
RR/18.002/PH/YF/EL

pagina
1 van 10

betreft
realisatie targets collegeprogramma 2014 - 2018

Geacht raadslid,

Voor u ligt het resultaat van het onderzoek dat de Rekenkamer Rotterdam heeft gedaan naar de realisatie van de targets behorende bij het collegeprogramma 2014-2018. Dit onderzoek is een sluitstuk van de reeks onderzoeken naar de college targets in deze periode. Met de verantwoording over de collegeperiode 2014-2018 heeft het bestuur van de gemeente Rotterdam vier collegeperiodes op rij zich verantwoord over de door hem gestelde collegedoelen/targets.

Om de realisatie van de targets in deze collegeperiode 2014-2018 vast te stellen heeft de rekenkamer de relevantie, de juistheid en controleerbaarheid van de door het college beschikbaar gestelde verantwoording¹ over de targets onderzocht en deze cijfers vergeleken met de in het collegeprogramma geformuleerde targets.² Voor alle targets heeft de rekenkamer vastgesteld in hoeverre de eindwaarde is gehaald, bijna is gehaald of niet is gehaald.³ De rekenkamer heeft in dit onderzoek dankbaar gebruik kunnen maken van de onderzoeksresultaten van Concern Auditing (CA) afkomstig uit diens audit over de college targets.⁴ Alvorens te steunen op de uitgevoerde audits van CA heeft de rekenkamer de werkzaamheden van CA getoetst aan de normen zoals opgenomen in tabel B van bijlage 2.

leeswijzer

Deze brief begint met de conclusies en aanbevelingen van de rekenkamer. Vervolgens is integraal de reactie van het college opgenomen en tot slot volgt het nawoord van de rekenkamer. In bijlage 1 volgen de bevindingen per college target. Bijlage 2 bevat de normen.

conclusies

1. Voor de periode 2014-2018 heeft het college aanvankelijk tien targets geformuleerd, maar het college heeft zich uiteindelijk over acht targets

¹ Vastgesteld in collegevergadering 9 januari 2018.

² De gehanteerde normen zijn opgenomen in tabel A van bijlage 2.

³ Gehaald is 100%, bijna gehaald is 80-100% en niet gehaald is minder dan 80%. Deze schaal hanteert de rekenkamer sinds de collegeperiode 2002-2006.

⁴ Concern Audit, 'Audit eindverantwoording college targets', 2 januari 2018. De Rekenkamer Rotterdam heeft een review uitgevoerd op het auditproces van Concern Auditing.

verantwoord. Op deze manier en gelet op het geringe aantal targets, wordt geen totaalbeeld gegeven van de mate waarin het college al zijn strategische ambities heeft gerealiseerd.

- Gedurende de collegeperiode is de target 'integratie' komen te vervallen.⁵
- Ten aanzien van de target 'betere onderwijsresultaten' is er volgens het college een brede set aan betekenisvolle indicatoren samengesteld binnen het programma 'Leren Loont !' om de verbeteringen in de onderwijssector te volgen.⁶ Om die reden is er op onderwijsgebied geen target geformuleerd.
- In de loop van de tijd is het aantal college targets drastisch verminderd. In de collegeperiode 1998-2002 waren er 41 targets opgesteld. In de opeenvolgende collegeperiodes waren er vervolgens 88, 55 en 23 college targets geformuleerd.

datum

11 januari 2018

pagina

2 van 10

2. Van de acht verantwoorde targets heeft het college er vier (50%) gerealiseerd, namelijk 'uitstroom naar werk', 'kansrijke gezinnen rond het centrum', 'transformatie kantooroppervlak' en 'langere verblijfsduur binnenstad'.
3. Van de acht verantwoorde targets is één target (12,5%) niet gerealiseerd, namelijk 'minder eenzaamheid'.
4. Van de acht verantwoorde targets heeft het college er drie (37,5%) bijna gerealiseerd. Dit betreft de college targets: 'veiligheidsniveau', 'schoonniveau' en 'stimuleren duurzaam vervoer'. Hier is het college over het algemeen erin geslaagd om bij de tussentijdse metingen enige verbetering in de resultaten te behalen.
 - Bij 'veiligheidsniveau' was de tussentijdse target in 2015 ook voor 80% gerealiseerd. Destijds scoorden drie wijken (van de vijf laagst scorende wijken in het wijkprofiel) lager dan de nulmeting. Nu is er één wijk die lager scoort dan de nulmeting. Het gaat om de Tarwewijk. Zorgwekkend is wel dat juist deze wijk bij de tussentijdse meting in 2015 nog een lichte verbetering liet zien.
 - De target 'schoonniveau' is ten opzichte van de tussentijdse meting in 2015 gelijk gebleven.
 - Bij 'stimuleren duurzaam vervoer' was de tussentijdse target in 2015 voor 78% gerealiseerd en nu voor 92% gerealiseerd.
5. Ten behoeve van de college targets 'veiligheid' en 'minder eenzaamheid' werd de Veiligheidsindex eens per twee jaar opgesteld en zijn er geen jaarlijkse mijlpalen. Hierdoor ontbreekt er, juist bij deze targets die niet voldoende zijn gerealiseerd, een gelegenheid om de tussenstand te meten en indien nodig op tijd (bij) te sturen.

aanbevelingen

Op basis van het bovenstaande komt de rekenkamer tot de volgende aanbevelingen aan het college van B en W:

1. Bewerkstellig via het overdrachtdossier, om een versnipperde en niet onafhankelijk gecontroleerde verantwoording over het presteren van het nieuwe college te voorkomen, dat voor de periode 2018-2022:

⁵ Collegebrief aan de raad d.d. 23 maart 2015.

⁶ Reactie college in rekenkamerbrief 'realisatie college targets 2015', d.d. 6 juni 2016.

- het nieuwe college jaarlijks op een vast moment aan de raad een integrale verantwoording aflegt over de realisatie van zijn ambities uit het collegeprogramma;
 - de daartoe te formuleren college targets een afdoende afspiegeling vormen van de strategische ambities van het nieuwe college. Daarbij kunnen targets worden ontleend aan afzonderlijke programma's.
2. Draag daarnaast er zorg voor dat nieuwe college targets :
- specifiek (eenduidig), meetbaar en tijdgebonden zijn;
 - deugdelijke achterliggende registraties hebben, die betrouwbaar en controleer zijn in het kader van (tijdige) verantwoording over de targets;
 - indien van toepassing voorzien zijn van een controleerbare nulmeting.
3. Stel jaarlijkse mijlpalen ten aanzien van de voortgang van de realisatie.

datum

11 januari 2018

pagina

3 van 10

reactie van het college

Wij danken u voor u bevindingen en aanbevelingen over de verantwoording van de college targets in onze Eindstand van het collegeprogramma #Kendoe. De verantwoording is juist en betrouwbaar gebleken en de targets hebben zich in positieve zin ontwikkeld. Wij reageren hier op de conclusies en aanbevelingen van de rekenkamer.

Over de conclusie dat gelet op het geringe aantal targets, er geen totaalbeeld wordt gegeven van de mate waarin het college al zijn strategische ambities heeft gerealiseerd, verwijzen wij naar het beeld dat onze Eindstand #Kendoe geeft van wat wij beoogden en gerealiseerd hebben. De college targets waren ondersteunend aan onze ambities.

Over de conclusies ten aanzien van de realisatie willen we ingaan op de targets duurzaam vervoer, eenzaamheid en veiligheid. De laatste twee zijn gemeten met het wijkprofiel dat gelijktijdig met de Eindstand openbaar wordt gemaakt. Voor de andere targets wordt verwezen naar de informatie in de Eindstand.

Duurzaam vervoer: in tegenstelling tot wat voor de tekst van de Begroting 2018 werd ingeschat, is de fietstarget net niet gehaald. Er was 8,3% toename ten opzichte van de nulmeting. In het laatste kwartaal heeft de groei van het fietsgebruik onvoldoende doorgezet om de target (+10%) te halen. De groei van het OV heeft wel doorgezet. De groei van het OV gebruik bedroeg +10,7% ten opzichte van de nulmeting. Hiermee is de OV target (+2%) heel ruim gehaald.

Door het minder gunstige fietsweer in Q3 2017 en met name in de maand september, is minder gefietst dan in Q3 van het voorgaande jaar. Een deel van de OV reizigers bestaat zeer waarschijnlijk uit mensen die een keuze hebben tussen de fiets of het OV en in het laatste kwartaal vooral voor het OV hebben gekozen.

Veiligheid: Mede naar aanleiding van de eerste meting van het wijkprofiel is de aanpak in Tussendijken geïntensiveerd. Deze aanpak lijkt zijn vruchten af te werpen. Dit vraagt om continuering van de ingezette koers in samenwerking met alle partners. Ook de integrale aanpak in de wijken op Rotterdam Zuid zetten wij onverkort door. De problemen in de Tarwewijk zijn hardnekkig, en ook de wijken die een positieve ontwikkeling laten zien blijven kwetsbaar. Hier wordt stevig op ingezet in nauwe samenwerking met het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. De resultaten hiervan zijn pas op lange termijn te verwachten. Eenzaamheid: Bij de start van onze collegeperiode lieten onderzoekscijfers zien dat veel oudere Rotterdammers zich eenzaam voelden. Die situatie wilden we veranderen, want in Rotterdam kijken we naar elkaar om. Onze inzet, en de inzet van veel betrokken Rotterdamse vrijwilligers, leidden tot een daling van de eenzaamheid. In 2017 is, op basis van het laatste

wijkprofiel, een afname van 3%-punt ten opzichte van 2013 gemeten. Dat betekent dat we helaas niet volledig uitkomen op het beoogde niveau van 24%. Hoewel niet significant lijkt het met de afname overigens wel de goede kant op te gaan. Dit ontlenen wij ook aan het feit dat uit de GGD gezondheidsonderzoek uit 2016 al bleek dat de eenzaamheid in Rotterdam onder ouderen (wel statistisch significant) lager was dan in 2012, en was afgenomen van 56 naar 53%. Dit terwijl de cijfers in de rest van Nederland nog steeds stegen. Daarbij moet wel aangetekend worden dat de cijfers van het wijkprofiel en die van de GGD-monitor niet helemaal te vergelijken zijn. In de maatstaf die ontleend is aan het wijkprofiel staat met name de vraag centraal of een oudere iemand heeft om op terug te vallen, terwijl in de GGD-monitor een breder scala aan aspecten van eenzaamheid meeweegt.

Voor wat betreft de door de rekenkamer herhaalde opmerking over het ontbreken van jaarlijkse mijlpalen bij de targets gemeten door het wijkprofiel, geldt dat deze meetmethode betrouwbaar en controleerbaar is en een samenhangend beeld geeft van de feitelijke en door de bewoners beleefde situatie over de veiligheid (de veiligheidsindex), de sociale (de sociale index) en de fysieke staat (de fysieke index). Een jaarlijkse meting is kostbaar en het is oppassen voor teveel enquêtedruk voor Rotterdammers: de respons moet op peil blijven om betrouwbare uitspraken te doen.

datum

11 januari 2018

pagina

4 van 10

Met de aanbevelingen van de rekenkamer kan het nieuwe bestuur haar voordeel doen en deze zullen in een overdrachtdossier opgenomen worden. Het is aan het nieuwe college of zij weer targets gaan gebruiken.

nawoord rekenkamer

De rekenkamer dankt het college voor zijn reactie. In dit nawoord zal de rekenkamer nog nader ingaan op enkele opmerkingen van het college bij de conclusies en aanbevelingen.

De rekenkamer vindt het opmerkelijk dat het college in zijn reactie aangeeft dat de college targets ondersteunend waren aan zijn ambities. Voor de uitvoering van het collegeprogramma 2014-2018 waren oorspronkelijk tien doelen tot targets benoemd. Deze targets zouden echter als speerpunten moeten worden beschouwd en dus leidend zijn en niet slechts, zoals het college het verwoordt ondersteunend. Van de oorspronkelijke tien targets zijn er nu uiteindelijk acht targets opgenomen in de verantwoording die door onafhankelijke instanties zijn gecontroleerd. Gezien het geringe aantal targets, is de rekenkamer van oordeel dat er geen totaalbeeld wordt gegeven van de mate waarin het college al zijn strategische ambities heeft gerealiseerd.

Verder is het de rekenkamer opgevallen dat het overzicht met de realisatie van de targets als bijlage is opgenomen in de eindverantwoording. Van de totale acht targets zijn er uiteindelijk vier targets (50%) gehaald, de andere helft dus niet. Het college geeft verder geen toelichting of verklaring waarom bepaalde targets niet zijn gerealiseerd. Dit belemmert een volwaardige openbare discussie tussen de raad en het college over de vraag waarom bepaalde targets al dan niet zijn gehaald. Pas in zijn reactie op het rekenkameronderzoek komt het college met een dergelijke verklaring.

Ten aanzien van de targets die geen jaarlijkse mijlpaal kennen, merkt de rekenkamer op dat het ontbreken van jaarlijkse mijlpalen de sturing niet ten goede komt. De gelegenheid ontbreekt immers om de tussenstand te meten en indien nodig op tijd (bij) te sturen. Uiteindelijk is het echter aan het college en de raad om een afweging te maken tussen de voordelen die jaarlijkse mijlpalen met zich

meebrengen voor de sturing en de nadelen zoals hogere kosten en een hogere enquêtedruk.

Met vriendelijke groet,

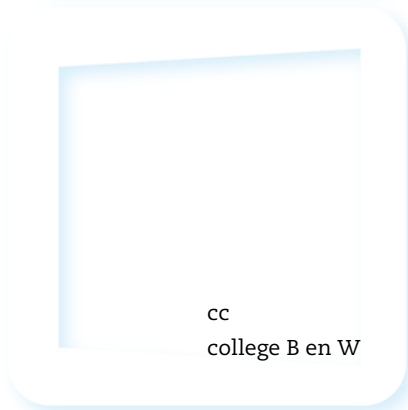
Drs. P. Hofstra RO CIA
directeur

datum

11 januari 2018

pagina

5 van 10

bijlage 1: bevindingen per collegetarget

tabel 1: bevindingen per target

target	relevant	controleerbaar	juist	kleur ⁷
veiligheidsniveau	ja	ja	ja	oranje
schoonniveau	ja	ja	ja	oranje
uitstroom naar werk	ja	ja	ja	groen
kansrijke gezinnen rond het centrum ⁸	ja	ja	ja	groen
transformatie kantooroppervlak	ja	ja	ja	groen
langere verblijfsduur binnenstad	ja	ja	ja	groen
stimuleren duurzaam vervoer	ja	ja	ja	oranje
minder eenzaamheid	ja	ja	ja	rood

datum
11 januari 2018

pagina
6 van 10

veiligheidsniveau

target eindwaarde

Het veiligheidsniveau van Rotterdam is in 2018 omhoog gegaan:

1. De Veiligheidsindex binnen het wijkprofiel heeft een gemiddelde score hoger dan 100.
2. De wijken die in 2014 onder het gemiddelde veiligheidsniveau (100) scoren laten in 2018 gemiddeld op het totaal van deze wijken een verbetering zien.
3. De vijf laagst scorende wijken op het wijkprofiel van 2014 (Hillesluis, Afrikaanderwijk, Tarwewijk, Bloemhof en Tussendijken) laten in 2018 een stijging van 5 punten per wijk zien op de Veiligheidsindex binnen het wijkprofiel.

realisatie eindwaarde

1. De Veiligheidsindex binnen het wijkprofiel is gestegen naar 108 in 2018. Hiermee is deze doelstelling gerealiseerd.
2. De wijken die in 2014 onder de 100 scoorden moeten gemiddeld verbeterd zijn in de Veiligheidsindex van 2018. Dit is gerealiseerd, de score is van 88 in de Veiligheidsindex van 2014 naar 97 in de Veiligheidsindex van 2018 gegaan.
3. Van de vijf laagst scorende wijken in het wijkprofiel van 2014 hebben twee wijken een stijging van minstens 5 punten op de Veiligheidsindex van 2018 bereikt: Afrikaanderwijk (+ 15 punten) en Tussendijken (+ 7 punten). De wijken Hillesluis (+ 4 punten) en Bloemhof (+ 2 punten) laten wel een verbetering zien, maar die verbetering blijft onder de norm van minstens 5 punten. Tarwewijk laat een achteruitgang zien (- 7 punten).

De doelstelling bestaat uit drie onderdelen. Hiervan zijn twee onderdelen volledig gerealiseerd en één onderdeel is voor 40% gerealiseerd. Hiermee is deze collegetarget voor 80% gerealiseerd.

⁷ Groen = gehaald (100%); oranje = bijna gehaald (80 tot 100%); rood = niet gehaald (< 80%)

⁸ In een rekenkamerbrief (kenmerk RR/17.04/PH/WG/EL) van 12 januari 2017 heeft de rekenkamer deze target als 'rekenkamerproof' bestempeld.

Ten aanzien van deze target heeft de rekenkamer in september 2014⁹ en juni 2016¹⁰ al aangegeven het niet wenselijk te vinden dat er om de twee jaar een verantwoording plaatsvindt.

schoonniveau

target eindwaarde

Het schoonniveau van 66 Rotterdamse CBS-buurtten is in de periode 2014-2018 gemiddeld, per buurt, per jaar een 4 of hoger.

realisatie eindwaarde

In de periode 2014-2016¹¹ zat het gemiddelde schoonniveau in 65 van de 66 wijken van de stad op de afgesproken minimale score van 4. Alleen de Afrikaanderwijk scoorde daaronder: een 3,9. In de laatste periode van de derde mijlpaalmeting (september 2016 - september 2017) hebben alle buurten een 4 of meer gescoord. Daarmee is de target bijna gehaald (98%)

datum

11 januari 2018

pagina

7 van 10

uitstroom naar werk

target eindwaarde

In de periode 1/1/2014 tot en met 31/12/2017 stromen 12.000 bijstandsgerechtigden uit naar werk.

realisatie eindwaarde

De realisatiecijfers en de mijlpalen staan in de tabel hieronder:

tabel 2: collegetarget uitstroom naar werk

	2014	2015	2016	2017/eindwaarde
mijlpaal (cumulatief)	2.000	4.500	7.700	12.000
realisatie	2.963	6.789	11.077	15.590

De gerealiseerde eindwaarde van 15.590 is als volgt berekend:

Het aantal beëindigde uitkeringen door uitstroom naar werk komt t/m 31 oktober 2017 cumulatief uit op 14.126 (peildatum 6 november 2017). Dit betekent dat de target op die peildatum al gehaald is. Voor de formaliteit en conform de technische uitwerking van de targets is voor de prognose t/m 31 december 2017 extrapolatie toegepast met als eindresultaat 15.590.

kansrijke gezinnen rond het centrum

target eindwaarde

De doelstelling van het college is om in een ring van wijken rondom het centrum het gemiddelde aandeel kansrijke gezinnen met 10% te doen stijgen in deze collegeperiode. Dit betekent een beoogde eindwaarde van 7,5% ten opzichte van de nulmeting van 6,8%.

⁹ Brief van de rekenkamer inzake beoordeling targets collegeprogramma 2014-2018.

¹⁰ Brief van de rekenkamer inzake realisatie college targets 2015.

¹¹ Deze periode omvat de eerste mijlpaalmeting (september 2014-september 2015) en tweede mijlpaalmeting (september 2015-september 2016).

realisatie eindwaarde

De gerealiseerde eindwaarde bedraagt 8,5% (peildatum 1/7/2017). Hiermee is de target gehaald.

transformatie kantooroppervlak

target eindwaarde

Het (laten) transformeren en/of onttrekken van tenminste 120.000 m² bruto vloeroppervlak uit de voorraad kantoren in Rotterdam, gedurende de periode van 1 januari 2014 tot 1 november 2017.

realisatie eindwaarde

De realisatie is 161.300 m² per 1 november 2017. De realisatie is 41.300 m² meer bruto vloeroppervlak dan wat als target is gesteld. Daarmee is de doelstelling gehaald.

datum

11 januari 2018

pagina

8 van 10

langere verblijfsduur binnenstad

target eindwaarde

Het doel is door een pakket aan maatregelen de verblijfsduur van bezoekers aan de binnenstad te vergroten met 10%.

realisatie eindwaarde

De gerealiseerde eindwaarde is een toename van 10% verblijfsduur ten opzichte van de nulmeting (2015). Hiermee is de target gehaald.

stimuleren duurzaam vervoer

target eindwaarde

Het college stelt zich ten doel het gebruik van duurzame vervoerwijzen bij bezoek aan de binnenstad, gemeten over de periode van 1 oktober 2014 tot 1 oktober 2017 te doen stijgen:

- Door het fietsgebruik op telpunten rond de binnenstad met minimaal 10% te laten stijgen.
- Door verplaatsingen van en naar de binnenstad met bus, tram en metro met minimaal 2% te doen stijgen.

realisatie eindwaarde

De realisatie van de target 'stimuleren duurzaam vervoer' is als volgt:

- Het fietsgebruik is ten opzichte van de nulmeting met 8,3% gestegen. De ontwikkeling van het fietsgebruik blijft hiermee achter bij de beoogde eindwaarde van 10%. Dit onderdeel van de target is hiermee voor 83% gehaald.
- Ten opzichte van de nulmeting is het gebruik van het openbaar vervoer met 10,7% gestegen. Hiermee is dit onderdeel van de target gehaald.

De target bestaat uit twee onderdelen, waarvan de realisatie verschilt. De target 'meer duurzaam vervoer' is in totaal bijna gehaald. Dit wordt veroorzaakt door het onderdeel fietsgebruik, zoals onderstaande tabel laat zien.

tabel 3: collegetarget meer duurzaam vervoer

	realisatie	kleur
fietsgebruik	83%	oranje
bus, tram en metro	100%	groen
<i>duurzaam vervoer</i>	92%	oranje

minder eenzaamheid

target eindwaarde

Het aandeel eenzame ouderen (65+) in de wijken die het slechtst scoren op eenzaamheid neemt in de periode 2014-2018 significant af. Dit betekent dat bij de verantwoordingsmeting het aandeel eenzame ouderen met minimaal 5%-punt is afgenomen van 29% naar 24%.

datum

11 januari 2018

pagina

9 van 10

realisatie eindwaarde

In de periode 2014-2018 is het aandeel eenzame ouderen gedaald van 29% naar 26%. De beoogde significante daling van 5%-punt van de doelstelling is hiermee niet gehaald.

bijlage 2: normen

tabel A : normen ten aanzien van de verantwoording over de college targets

aspect	norm
relevantie	De gegevens uit de verantwoorde resultaten zijn naar aard gelijk aan die in de targets. De verantwoorde resultaten hebben betrekking op de periode waarover de targets gaan.
controleerbaarheid	De verantwoorde resultaten zijn te controleren op basis van registraties en brondocumenten.
juistheid	De verantwoorde resultaten zijn juist.
doelbereiking	De gestelde doelen zijn behaald.

datum

11 januari 2018

pagina

10 van 10

tabel B: toetspunten review Concern Auditing (CA)

CA heeft de relevantie van de verantwoorde (tussentijdse) resultaten beoordeeld
het oordeel van CA over de relevantie van de verantwoorde (tussentijdse) resultaten is logisch
CA heeft de betrouwbaarheid van de verantwoorde (tussentijdse) resultaten beoordeeld
het oordeel van CA over de betrouwbaarheid van de verantwoorde (tussentijdse) resultaten is logisch
CA heeft de controleerbaarheid van de verantwoorde (tussentijdse) resultaten beoordeeld
het oordeel van CA over de controleerbaarheid van de verantwoorde (tussentijdse) resultaten is logisch
CA heeft de juistheid van de verantwoorde (tussentijdse) resultaten beoordeeld
het oordeel van CA over de juistheid van de verantwoorde (tussentijdse) resultaten is logisch
het dossier van CA onderbouwt de oordelen die CA heeft gegeven